

XXXV. — Budapesten, 1900. szeptember 15-én. — 37. sz.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdona és a hazai Tanítók
Országos Bizottságának

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Felelős szerkesztő: EMBER JÁNOS,

HEZ A LAP SZELLEMI RÉSZÉT ILLETŐ KÖZLEMÉNYEK KÜLDENDŐK

Rákos-Szt-Mihály; (Pest-m.) a szerkesztővel személyesen értekezhetni
csütörtökön d. u. 2–4-ig. Bpest, VIII., Pál-utca 4. 3 em. 18.

Kiadó a „HUNNIA“ NYOMDA,

HOVÁ AZ ELŐFIZETÉSI DIJAK, REKLAMÁCIÓK, HIRDETÉSEK KÜLDENDŐK.

(VI., Teréz-körút 3., Kemnitzer-utca sarok.)

A Népnevelők
Budapesti Egyesületének tagjai
tagilletményül kapják e lapot.

Nem tagok előfizethetnek
a kiadónál
1 évre 8 kor., 1/2 évre 4 kor., 1/4 évre 2 kor.-val

BUDAPEST, 1900.

„HUNNIA“ KÖNYVNYOMDA (SEBŐK és MÜNZ)

VI., Teréz-körút 3 szám.

NEPHEVEION

LARVA

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

A

HO

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

Felelős szerkesztő: Ember János.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének s az Orsz. Bizottságának hiv. közlönye.
Megjelenik e lap minden szombaton.

ELŐFIZETÉSI ÁRA

Egész évre . . . . . 8 kor.
Fél évre . . . . . 4 „
Negyed évre . . . . . 2 „
Hirdetések díja petit soronként 20 fillér.

— Kéziratokat nem küldünk vissza. —

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz:

Rákos-Szt-Mihály alá küldendők.

Előfizetések, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz:

A „HUNNIA” KÖNYVNYOMDA VÁLLALATHOZ:
(VI., Teréz-körút 8. szám alá küldendők)

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tagjai tagdíjmentesül kapják a lapot. — Tagsági s egyéb egyesületi ügyekben szivesen szolgál felvilágosítással GERLEY SZÉVÉR egyes. titkár. — A tagsági díjak DIÓSZEGHY BÉLA pénztárnokhoz VI., Szondi-utca 47. szám alá küldendők.

A Tanító-testület.

Hosszas vajudás után végre dülőre jut a Budapesti Tanító-testület ügye. A módosított alapszabályok új szervezetet biztosítanak a testületnek s a mennyiben a szervezet complicaltsága, nehézsége volt oka a munkásság nagyobb sikerének, ez az akadály megszűnik. S ha ennek daczára sem fejtene ki a Tanító-testület tagjainak intellectuális és számerejével arányban álló tevékenységet, ez egyenesen a hivatalos testület életképtelenségét bizonyítaná s azoknak adna igazat, a kik ezt az életképtelenséget hangoztatva, a testület megszűntetése érdekében támasztottak annak idején mozgalmat.

Mi azonban ettől nem tartunk, ellenkezőleg abban a hitben, reményben élünk, hogy a jövő szebb napokat hoz a testületre. Ezt a hitünket, ezt a reménységünket arra alapítjuk, hogy az oly hatalmasan megnövekedett székes-fővárosi tanítótság a jelenleginél sokkal egyszerűbb és alkalmasabb szervezet keretén belül sokkal jobban fogja értékesíthetni erejét és buzgalmát.

Az új szervezet tisztázza a helyzetet minden irányban. Komolyan veszi a testület kötelékébe tartozás köteleességét, gondoskodik a szükséges anyagi eszközökről s jelentékeny engedményeket teszen a tagsági kötelezettségeket illetőleg. Ugyanis a miniszter utasítására az alapszabálytervezetnek a tagságra vonatkozó szakasza következőleg módosított:

A rendes tagok kötelezettek, vagy önkéntesek. Kötelezettek a

budapesti tankerületben alkalmazott állami, községi, egyesületi és magán elemi iskolai segéd és rendes tanítók, tanítónők, igazgató-tanítók, továbbá azon állami, községi és egyesületi óvók, polgári iskolai tanítók, tanítónők, képzőintézeti tanárok és tanítónők, a kik a Kisdnednevelők Országos Egyesületének, az Országos polgári iskolai Egyesületnek, illetőleg a Tanítóképzőintézeti Tanárok Országos Egyesületének nem rendes tagjai. A rendes tagok sorába beléphetnek azon állami, községi, egyesületi és magán intézeti óvók, polgári iskolai tanítók, tanítónők, tanítóképző-intézeti tanárok és tanítónők, a kik a Kisdnednevelők Országos Egyesületének, az Országos polgári iskolai Egyesületnek, a Tanítóképző-intézeti Tanárok Országos Egyesületének rendes tagjai; továbbá a budapesti felekezeti iskolai tanítók, tanítónők, tanárok, továbbá bármely foku és jellegű iskolákban működő tanítók, tanítónők, tanárok, nyugalmazott tanítók, tanítónők, tanárok, az iskolai közigazgatásban alkalmazott tisztviselők, hitoktatók és óvónői, tanítói, tanítónői, tanári oklevéllel bíró nevelők.

A tagsági kötelezettségnek így módon történt szabályozása elvi jelentőségű s mint ilyen hatását a székes-fővárosi összes népoktatásügyi egyesületekre éreztetni fogja. E szerint minden népoktatási tanító, vagy tanár köteles tagja valamely egyesületnek, a Tanító-testületnek csak az állami, községi, egyesületi és magán iskolai tanítók a köteles tagjai, az óvók, polg. iskolai és képzőintézeti tanárok csak abban az esetben, ha saját egyesületeiknek nem tagjai. A kötelezés, mely a törvény betűin nyugszik, érvényesül, de a munkafelosztás elve szerint jut kifejezésre. A kötelék tágul, a népoktatás legalsó és két felső fokozatának munkásai önkéntes tagjai lehetnek az egyesületnek; de ha egyszer arra határozzák el magukat, hogy a testületnek lesznek tagjaivá, akkor szorosabban tartoznak a testülethez, mint eddig tartoztak. Ezentul a testület kötelékébe tartozás senkire nézve sem lesz névleges, hanem komoly kötelesség. És ennek jótékony hatása el nem maradhat.

Budapest népoktatása a mult tanévben.

Dr. Verédy Károly székes-főv. kir. tanfelügyelő a főváros népoktatásának 1899—1900. tanévi haladásáról a következő általános érdekű jelentést terjesztette a közigazgatási bizottság f. é. szeptember havi ülése elé:

„A vezetésem alatt álló tanfelügyelőség a mult hó folyamán az adminisztratív teendők ellátása mellett a mult 1899—900 tanév eredménye számszerű adatainak összefoglalásával foglalkozott.

Ezen adatokból legyen szabad egy néhány általánosabb érdekű addig is, míg a statisztikai adatok a tavalyi tanévről, egybe lesznek ál-

litva közölnöm. És pedig gyarapodott az óvodák száma 7-el, a népoktatási intézetek tantermeinek száma 106-al, a tanítók száma 96-al, ide számítva a megbízott tanerőket is. Az óvodákba 414-el, a népoktatási intézetekbe pedig 2115-el több tanuló járt, mint tavaly. Ez utóbbi adat arról tesz tanubizonyságot, hogy a szülők figyelme, minden kényszer hiányában is az iskola felé fordul.

Az előirányzott 537 és teljesített 500 tanfelügyelői látogatás között mutatkozó eltérésnek oka az a körülmény, hogy két tisztviselő a tanév folyamán több ízben beteg volt, a gyarapodás mégis 29 nap.

Az iskolalátogatások alkalmával tett tapasztalatok megnyugtatók, a mennyiben a székes-főv. népoktatási intézeteknek a hozott anyagi áldozatokkal arányban levő fokozatos fejlődését igazolják.

1. Az óvodáknál azt észlelte a kir. tanfelügyelőség, hogy a helyiségek javulnak, a teljesen meg nem felelők szünőfélben vannak. A fővárosi törvényhatóság mint óvodafentartó is az első tényezővé lett; áldozatkészségével az ügyet, bár kissé lassu tempóban, de tervszerűen és kitartással fejleszti.

Ezen intézetek egyre jobban megfelelnek annak a hivatásuknak, hogy az anyát pótló gyermek otthonokká váljanak. Ez a fejlődési folyamat különösen a kültelki óvodáknál észlelhető, mely helyeken a társadalmi közjótékonyosság mindinkább az óvodákhoz fordul, feltűnés nélkül segítvén a szegényeket.

2. Az elemi iskolák száma, helyiségeik és felszerelésük állandó emelkedést és javulást mutat. Kivételt képez egy-két felekezeti iskola, mely a kellő anyagi eszközök híján fejlődésében megakadt.

Az iskolák belélete folytonos haladást tüntet fel, bár ezen haladásra bénítólag hatnak némely kedvezőtlen külső körülmények. Ilyenek: a tanulók felette nagy száma, mi a gyermekek egyéniségének kellő figyelembe vételét ugyszólván lehetetlenné teszi, a félnapos tanítás, mely a nevelés folytonossága által elérhető eredményt csorbitja. A város ugyan sokat teszen ezen bajok megszüntetése, vagy legalább enyhítése céljából; de az eredmény még mindig nem kielégítő; mert az iskolák építése nem tart lépést az iskolakötelesek nagyarányu szaporodásával.

Paedagógiai szempontból megbeszélés tárgyát képezte az iskolakertek létesítése, szemléltetési célokra való kihasználása; az erkölcsileg veszélyeztetett és tulkoru tanulók külön neveltetése és a fogyatékos képességűek módszeres oktatása. Ezen kérdések mindezideig nem jutottak a megoldás stádiumába; de a kormány már is létesítette a Rökk-Szilárd utcai iskolát a fogyatékos tehetségű, tanulók rendszeres, külön oktatására. Remélhető, hogy az erkölcsileg veszélyeztetett és tulkoru tanulók nevelésének és oktatásának kérdése is kedvező megoldást nyer már a közel jövőben.

A tanfelügyelőségi iskolalátogatások alkalmával tartott értekezleten az iskolák összes ismeretágaira vonatkozólag tüzetes megbeszélések folytak abból a célból, hogy az elmélet és gyakorlati működés között lehetőleg teljes legyen az összhang.

3. A népiskolára támaszkodó továbbképző tanfolyamok között

a) az iparos tanulók iskolája a legjelentékenyebb,

Ezen iskolák egyre fokozódó eredménnyel végzik feladatukat s

egyiknél-másiknál kezd érvényesülni a szakirány, mely szerint az összes ipariskolák kifejesztendők lesznek. A tanerők formai képesítése ügyében most folynak a befejező tanácskozások.

b) A gazdasági irányú ismétlő iskolák ez idő szerint a főváros három pontján sikeresen működnek s már is igazolják létesítésüket. Kivánatos, hogy számuk, a hol a létesítés feltételei megvannak, szaporitassék.

c) A kereskedő tanulók iskolái is sikerrel működnek. Az új szervezet, melyet az 1900—1901. tanév fog kipróbálni, fokozni fogja tevékenységük eredményét.

d) Az ismétlő leányiskolák kérdése is napirenden volt a múlt tanév folyamán. Hátráltatja a megoldást a tanítók díjazásának kérdése. Az én véleményem az, hogy ezt az ügyet csak abban az esetben lehet dűlőre vinni, ha a székes-főváros akként fogja díjazni az ismétlő iskolák tanítóit, miként az ipariskolai tanítókat.

4. A polgári iskolák átalakulóban levén, ezekről a reform irányának határozottabban kialakulása után lesz szerencsém bővebben szólni. Most csupán két észrevétel megtételére szoritkozom. Az egyik az, hogy ezek az iskolák is túltömöttek. A főváros tanácsa új iskola nyitása és osztályszaporítás által igyekszik e hiánynon segíteni. A másik észrevételem az, hogy a magánvizsgálatok, főleg a polgári fiú iskoláknál, a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium szigorítása dacára is feltűnő nagy arányokat öltenek. E jelenséggel foglalkozom s a mennyiben szükségesnek mutatkozik, megokolt előterjesztést teszek a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz.

5. A tanítóképzők ügye nem tartozik ugyan a közigazgatási bizottság elé, ennél fogva csupán annak megemlítésére szoritkozom, hogy a Fröbel egyesületi óvónőképző mint tanítónőképző az I. osztályllyal működését már megkezdette. Ezen új tanítónőképzőbe a többi budapesti hasonló intézetekből kiszorultak egy része helyet talál. Az összes népoktatási intézetek között a tanítónőképzők vannak a felvételt keresők részéről a legnagyobb ostromnak kitéve.

6. A fővárosban székelő, jobbára országos jellegű tanító-egyesületek a múlt tanévben is serényen szolgálták az alapszabályaikban kitűzött czélokot.

A hazai tanítók érdekképviseleti organuma, az Országos Bizottság, mint erre első sorban hivatott egyesület, az egész tanítótságot érdeklő kérdésekkel foglalkozott, ezek között a tanterv s a tanítók végellátásának fontos kérdésével.

Az Eötvös-alap országos tanítói egyesület, a tanítók áldásosan működő önszegélyzési intézménye, a múlt tanévet egy korszakos művel a Ferencz József Tanítók Háza létesítésével tette a tanítótságot körében nagy időkre emlékeztessé.

A Népnevelők Budapesti Egyesülete szakkérdések tárgyalása mellett megindította a Népnevelők könyvtárát, mely vállalatnak a tanítótságot önművelődése szempontjából nagy jelentősége van.

Az Orsz. polgári iskolai Egyesület a polgári iskola kilátásba helyezett reformjának megvalósítását szorgalmazta s tagjait önművelődési törekvéseikben segítette.

A Tanítóképezdei Tanárok országos egyesülete a képzők reformjának ügyeit tárgyalta.

A Mária Dorothea-Egyesület a Tanítónők Otthonát fejlesztette és szakkérdéseket tárgyal.

Az Állami Tanítók Országos Egyesülete az állami iskolai tanítók érdekeinek volt szószólója, a mellett szakkérdésekkel is foglalkozott.

Hasonló irányu az Orsz. izr. Tanító-egyesület működése. E mellett ezen egyesület tagjainak önszegélyezési ügyét is szolgálta.

A Kisdednevelők Orsz. Egyesülete, főleg a kisdedóvásügy munkásainak önképzési és segélyezési ügyeivel foglalkozott.

A Budapesti Tanítók segélyező-egyesülete eddigi tradíciójához híven a szegény tanítók és azok árváinak gyámolításával szép sikerrel foglalkozott.

A Tanítók Turista egyesülete behatóan foglalkozott az iskolai kirándulások kérdésével.

A Budapesti Tanító-testület (hivatalos testület) újjá szerveztetett. Ezen újjászervezés a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszternek a tanítók és tanárok egyesületi tagsági kötelezettségét szabályozó elvi jelentőségű döntésére szolgált alkalmul, mely döntés szerint az óvónők, polgári iskolai tanítók, tanítónők, képző intézeti tanárok és tanítónők csak abban az esetben kötelezett rendes tagjai a hivatalos testületnek, ha a kisdednevelők Országos Egyesületének, az Orsz. polgári iskolai Egyesületnek, illetőleg a Tanítóképezdei Tanárok Országos Egyesületének nem rendes tagjai.

A Budapesti Tanító-egyesület jobbra az iskola beléletére tartozó kérdésekkel előszeretettel foglalkozott.

A budapesti tanítók társadalmi egyesülete a Magyar Tanítók Kaszinója társadalmi feladatok körül tömörítette a tanítókat s egy tanítói pénzügyintézet létesítését készítette elő és e mellett a modern paedagógia kérdésével is behatóan foglalkozott és a koronázási ünnepély létesítésével a közjótékonyág gyakorlásának előmozdítását is elősegítette.

A gyenge szellemi tehetségűek iskolája.

(Folyt.)

A németországi „Hilfschule“-nek elnevezett gyenge szellemi tehetségűek iskolájában a tanulók legnagyobb része alkoholista szülők gyermeke, vagy maguk is kis mértékben már rendszeresen élvezik az alkoholt. Dr. Bourneville „Comptes rendus du service des enfants idiots, imbeciles, arrieres on epileptiques de Bicetre“ című művének VIII. kötetében a Bicetre-be felvett 1000 tanulón megejtett vizsgálatáról ad számot. A megfigyelések tíz évről szólnak s az eredmény, a számok meglehetősen igazolják az alkohol pusztító hatását a gyermekekre. 1000 gyermek között az atya volt alkoholista 471 gyermeknél, az anya 84 gyermeknél; az atya és az anya volt alkoholista 65 gyermeknél, tehát a gyermekek több mint 60%-a a szülők alkoholismusa következtében bir gyenge szellemi tehetséggel. Természetesen ez a % csak 1000 terhelt gyermek után értendő.

Dr. Demoor „Journal medical de Bruxelles“ egyik számában már messzebb megy következtetéseiben, midőn kimondja, hogy az alkoholista szülők gyermekei kevés kivétellel abnormálisok. A „Hilfschule“ ba felvett tanulók között a legtöbb tanuló már 2—3 éves korában megszokta az alkohol élvezetét leginkább pinczerek, serfőzők és korcsmárosok gyermekei. Százalékokban kifejezve alkoholt élveznek (bor, sör, pálinka, grogg) pinczerek, serfőzők, vendéglősök gyermekei 100%, gyármunkásoké 15%, iparosoké 18%, házasságon kívül született gyermekek 80%.

De nemcsak a kevésbé intelligens családoknál szoktatják rá a szülők a gyermekeket az alkohol élvezetére, de előkelő uri házaknál is. Az áldott állapotban levő anyák gyakran orvosi tanácsra is több bort és sört szoktak inni, mint rendszeren, hogy ez nemcsak az anya, de a magzat idegzetére is káros hatással van, ezt azt hiszem, fölösleges bizonyítanom. A dajkát pedig éppen erősen szokták söröztetni, hogy ez által több tejük legyen, pedig ennek is káros következményei szoktak lenni. A dajkák lelkiismeretlenül gyakran czuczlinak pálinkába áztatott kenyeret, zsemlyét adnak a kis csecsemő gyermeknek, hogy tartós álomba merüljenek, volt rá eset, hogy ilyen gyermekek görcsöket kaptak.

Sok családnál a vérszegény gyermekeket malaga borral és tokajival itatják, a mi lassan szokássá válik, később pedig az asztali borból is bőven része van a gyermeknek. A szeszes italtól a gyermek felfogási képessége fokozatosan gyengül, gondolkozási képessége hanyatlík, érzékei eltompulnak, kedélyvilága elfajul, a nemes és szép iránt érzéktelenné válik, erkölcsi érzéke romlík, akarateréje gyengül. Az öröklött vagy szerzett alkoholizmusban szenvedő gyermekek leginkább zabolátlan vad természetűek, hazugok, veszekedők, vagy ellenkezőleg, nagyon félnékek és tunyák.

Érdekes, mily következtetéseket tud levonni egy német statisztikus az alkoholizmus következményeiről. Volt Bonn-ban egy Ada Jurke nevű többször büntetett tolvaj és csavargónő, ki idült alkoholizmusban szenvedett. Az asszony 1740-ben született s 75 év alatt tőle leszármazott 834 egyént sikerült megfigyelni, kik közül 709 büntetett egyén volt, 106 házasságon kívül született, 64 koldus, 181 kéjő volt, 7 pedig gyilkosság miatt lőn elítélve. Ez a jeles család rabtartási költsége, betegápolási díja, alamizsnája 75 év alatt 5 millió márkájába került az államnak.

Szép feladat vár ezen a téren is a gyenge tehetségűek iskolájára, ha a tanulókat egész nap sikerül távol tartania attól a környezettől, mely annyira ártalmára szolgál. A hatóság inkább önkényt áldozza pénzét az ilyen humanus intézmény felállítására, mint később rabtartási és betegápolási díj czimén kényszerítve legyen még nagyobb anyagi áldozatokat hozni. A társadalomnak és az államnak nagy feladatai vannak ezen a téren. Tessék végig tekinteni az ur napján a vasárnapon a főváros vendéglőit, hány gyermeket látni ott, ki igazán leiszza magát. Az a korcsmai jótékonyág, mit némely asztaltársaság elkövet, midőn a szegény gyermekeket felruházásuk után jól megvendégeli, tudok rá esetet, hogy le is itatja, többet árt a gyermekek testi és erkölcsi életének, mint a mennyit használ a jótékonyág. Az ország több megyéjében már szabályrendeletileg eltiltották a gyermekeket a korcsmazástól,

nagyon kívánatos volna, ha a székes-főváros is követné e példát. Ha az átöröklés igazságát akarnám hosszasan bizonyítani, csakis az alkohol élvezete következtében beállott bajokat kellene elősorolnom s már ez is elég bizonyítékot szolgáltatna arra nézve, hogy átöröklés törvénye nem phantom, hanem szomorú valóság.

A nem normális gyermekeknél gyakran előforduló baj, hogy azok bizonyos *kényszerérzetek és kényszerérzelmeik* befolyása alatt állnak. Némely gyermek a haltól undorodik. Egyik gyermek rosszul lesz a bőr szagától, a másik meg irtózik a fürdéstől. Ismertem egy gyermeket, ki merészség vakmerőség tekintetében fölülmulta minden társát, s midőn 12 éves korában az orvos újraoltotta, az oltás alatt elhalványult, reszketett és elájult. Egy másik gyermek folyton rémálmokat látott, ágyában éjjeli takaróját fejére huzta, roppant féltékenysége következtében előállott szivdobogás oly nagy hatással volt reá, hogy állandóan rémképeket látott. Ez a kóros állapot mindenestre oly hatással van a gyermek idegéletére, hogy ott rolmális lelki állapotról szó sem lehet. Az ilyen gyermekekkel igen sok baja van tanítónak és ha a tanító fölületesen ítél, megronthatja a gyermek egészséges lelki fejlődésének menetét.

Más gyermeknél a *betegség, féktelen birvágy* bir oly rettentő hatással, hogy ennek *kényszerhatása* alatt a bűn útjára téved. Egy iskolatársamat a gimnásiumban tetten érték, midőn társait meglopta, csakis apjának tekintélyes állása és a hosszas könyörgés mentették meg attól, hogy az intézetből ki nem zárták. Ez a fiu ma tekintélyes állást foglal el a társadalomban, becsületes nevet vivott ki magának, becsületességéért ma nyugodtan tűzbe tenném a kezemet.

Hány esetet ismerünk mi tanítók, hogy a gyermek bizonyos kényszerérzetek befolyása alatt bünt követett el, bünt mely a legszigorubb megtorlást vonta maga után. A megtorlást az ismételt bűnbeesés követte s ha a tanító talán nem a megtorlás, hanem a javítás útját követte volna, talán még megmenthette volna a bűn útjára tévedt gyermeket a végső romlástól.

Volt egy tanítványom, ki az I-ső osztályban az először megjelent hitoktatótól rendkívül megijedt. Ha a tisztelendő ur, a mint ő mondani szokta, „fekete hálókabátjában“ megjelent, sirás vett rajta erőt s daczára a tisztelendő ur legjobb bánásmódjának a fiuból tisztességes feleletet nem tudott kihozni. A gyermek ezen *kényszerérzelem* behatása alatt évekig csak a hitoktató kegyelméből csuszott át a felsőbb osztályokba, pedig a többi tantárgyból jeles előmenetelt tanusított.

Tudok egy esetet, hogy egy 12 éves fiu az uszásban annyira vitte, hogy az uszómeister hosszú kötélén a mély vízbe vezette s daczára annak hogy a fiu az uszási tempokat szabályosan és kellő kitarással végezte a mély vízben annyira erőt vett rajta az *aggodalom*, hogy tempot a mély vízben nem tudott végezni. Ugyanez a fiu az *iskolában* annyira félt tanítójától, hogy a legnagyobb bátorítás mellett alig tudott felelni, míg *otthon* ugyan ennek a tanítónak a legjobb feleleteket adta.

A gyenge tehetség oka lehet a *gyenge emlékezőtehetség, a szórakozottság, a gyors kimerülés*. Talány lesz a tanító előtt gyakran, hogy a gyermek számtan iránt nem bir absolute semmi fogékonysággal, a gyermek a felvetett kérdésre rémfeleleteket ad. Ha azt kérdezzük tőle

mennyi $2+5$, azt feleli 80. A tanító bemutatja golyóval, kavicssal, kövel, pénzzel, stb.ivel, hogy $2+5=7$ végül a tanuló mégis eltalálja, hogy $2+5=1$. A legtöbb tanítón ilyenkor már erőt vesz az indulat s többé nem foglalkozik a gyermekkel s éppen ez a baj. Hátha az a gyermek már kimerült, hátha tehetsége nem fejlődött ki, hátha szórakozott? Ha a hülyét meg lehet tanítani a számolásra, miért ne lehetne megtanítani oly gyermeket, ki talán csak rossz emlékező tehetséggel bír, szórakozott vagy gyorsan kifárad.

Sollier Pál „Der Idiot und der Imbecille“ című munkájában elmondja, hogy az egész hülyéknél hiányzik minden lelki functió, a fél hülyék már tudnak gondolkozni, de hiányzik náluk a figyelem; míg a gyenge szellemi tehetségűeknél a figyelem csak rövid ideig tartó, majd ide — majd oda irányul, egyik gondolatkörből a másikba csap át. Ennek a javítására a népiskola nem vállalkozhatik, mert ha a tanító néhány kivételen — jobban mondva gyenge tehetségű gyermekkel hosszasan foglalkozik, az csakis a többi egészséges fejlődésű gyermek rovására történhetik. Ilyen gyermekek részére a gyenge szellemi tehetségűek iskolája felel csak meg, hol a tanító a főfigyelmet a gyermek egyéni tehetségeinek fejlesztésére, egyéni hibáinak javítására fordíthatja.

Rövid vázlatban mutattam csak be a tanulók tehetségének azon nemeit, melyek továbbfejlődve a társadalom és az államra nézve veszedelmet jelentenek és azokat, melyek a népiskolára nézve teher képeznek. Szerkesztő ur szives engedelmével legközelebb azzal a kérdéssel óhajtok foglalkozni, mit javíthat a gyenge szellemi tehetségűek iskolája ezen a téren.

Eperjessy István.

(Folyt. köv.)

Magyar slőjd, svéd slőjd.

Láng Mihály nagybecsű könyvének hatása alatt e lapok 31-edik számában azt az eszmét vetettem fel, hogy az ügy érdekében üdvös lenne, ha a különféle kézügyességi oktatási irányok követői megegyezésre jutnának és vállvetve törekednének a czél felé.

Láng Mihály a 36-odik számban érdemen felül való nagy figyelemmel foglalkozik néhány sor írással. Ezt a kitüntető figyelmét hálaival köszönöm meg. Tehát most nem azért veszem fel a tollat, hogy harcba bocsátkozzam vele. Ez egyenetlen harc lenne; előre látható, hogy én lennék a legyőzött. Nem mulaszthattam el azonban, hogy multkori észrevételeimhez és *Láng* Mihálynak azokra tett megjegyzéseihez néhány szót ne fűzzek. Hátha legalább mi ketten megegyezésre juthatunk.

Hogy *Láng* nem akar megalkudni, azt én természetesnek találom, de hát az még nem valami nagy baj, azt hiszem már az is nyereség lesz, ha mi alkuszunk és mi engedünk a magunk 50%-ából, már akkor is közelebb jutottunk egymáshoz. Nem megy ez a megalkuvás olyan hamar; majd az idők folyamán akadnak egyesek, kik arra a meggyőzésre jutnak, hogy alkudniok kell. Különben is a mesterek a dolog természeténél fogva nem is igen alkudhatnak meg. A megalkuvás a tanít-

ványok dolga. Azt elismerem, hogy az a gyermeki foglalkozás, mit *Láng* könyveiben ismertet, a legrégebb, csak hogy eddigelé nem volt rendszeres oktatás tárgya; mi tanítók kicsinyeltük, csak itt-ott elvétve akadt közöttünk egy, ki figyelmére méltatta.

Láng érdemet szerzett azzal, hogy az anyagot összegyűjtötte és rendezte és ha a magyar népiskolába bejut az életteljes szemléltetés, abban neki és a Peresnek nagy érdeme lesz. Ebből a szempontból tartom én az ő munkáját kiválóan becsesnek, hogy az oktatás minden tárgyába beleviszi a foglalkoztató munkát.

Láng különösen azt tartja a Guttenberg-féle kézügyességi iskola fő hibájának, hogy költség nélkül nem vezethető be az iskolába, mert külön munkaterem és felszerelés kell bozzá; és hogy csak 10—12 éves gyermek munkáját veszi figyelembe. Hát ebben téved, mert felveszi Guttenberg a munkaanyagok közé az agyagot és papírt, amit minden külön munkaterem és különösebb felszerelés nélkül be lehet vezetni; végezheti fáradság nélkül a 6 éves gyerek is. Nekünk is az az elvünk, hogy minél kevesebb költséggel, de törekszünk arra is, hogy ahol alkalom és mód van, tökéletesen berendezett kézügyességi iskolákat létesítsünk.

Ennél a tételnél én már megalkudtam Guttenberggel. Eredetileg én is annak az eszmének voltam a híve, hogy minél kevesebb eszközzel minél többféle munkát tudjunk végezni. Legtöbbször becsültem a kést, mert ez mindig kéznél van, magam is ezt használtam mindig, de a gyakorlat megmutatta, hogy ez egyoldalúságra vezet és ezzel a technikai képzés czéját nem érjük el. Lassan-lassan aztán hozzá szoktam, hogy minden munkaeszközt a maga helyén használhatba vegyek. *Láng* is mondja, hogy az előnyösen alkalmazható eszközök ellen nem foglal állást. Így igen könnyen megalkuszunk. Akkor neki csakugyan egy perczenet sem kell engednie; mi meg majd átveszünk tőle annyi perczenetet, a mennyit czélunkhoz jónak látunk.

Én nem mondtam, hogy *Láng* nem tartja a kézügyességi oktatást a kézügyesítés eszközének, hanem azt, hogy *Láng* a kézügyességi oktatásnak csak peadagógiai értéket veszi figyelembe, míg Guttenberg annak nagy *socialis* jelentőségét is mérlegbe veti.

És éppen ebben a pontban van az a lényeges eltérés, amiben a megegyezés nehéz dolog; mert ebben a pontban Guttenberg szintén egy perczenetet sem enged. Ennélfogva Guttenbergnél a kézimunka oktatás önálló czélként szerepel. Míg *Láng*nál, legalább én úgy értem, csak az általános nevelés-oktatás keretébe illeszkedik bele, mint az oktatás nevelés eszköze.

Hogy mi nem elégszünk meg, ha 11—12 éves gyermek éket tud csinálni favillába, baltanyélbe, vagy gereblye fogat, hanem megcsináltatjuk a balta nyelét, sőt a gereblyét is; ez ugy hiszszük, természetes dolog. *Láng* is ismeri a gyermeknek azt a törekvését, hogy nagy emberré legyen. A kis gyermek minden foglalkozása játéka, erre a nagyságra való készülés ezt a törekvést mérsékelni, én legalább úgy látom, természetellenes törekvés. A gyermek nem igen végez soha erején felül való dolgot, csak próbálgatja erejét. Lehet, hogy ez a próbálgatás egyszer-másszor balul üt ki, de azért minden elnadrágolás daczára is új-

ból megkísérli átugrani az árkot. Mi nem is kívánunk a gyermektől erején felül való munkát s a gyermek nem érzi terhét, mert az eddigi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy azt a nagy embernek való munkát kedvvel csinálják. Közbe-közbe azért mi is csináltatunk vele egy-egy gyermektalicskát, szánkót, de soha sem tévesztjük szem elől, hogy nekünk a munkaoktatás nemcsak eszköz a nevelés szolgálatában, hanem önálló cél is. *Láng* munkájának azért bizony hasznát fogjuk venni; de saját álláspontunkat is fenntartjuk, mert egyes tárgyak, minták könnyen belesorozhatók a munkarendünkbe anélkül, hogy törekvésünk céljától eltérnénk.

Ennyit kívántam még multkori észrevételeimhez és *Láng* megjegyzéseihez hozzáfűzni. Most magam részéről az írást bevégeztem s hozzálátok a megalkuváshoz, hogy hány perczentre, azt majd a gyakorlat fogja nekem megmutatni. Addig is béke velünk.

Müller Antal.

Függetlenség.

Három évtized telt el a anító-egyesületek keletkezése óta. Az utolsó már a hanyatlás kora. A testületi szellem, az eszmékért való lelkesedés kivesző félben van. Csak néhány öregünk lelkében lobog még a láng. Ezek váltig siratják a régi jobb idöket, mikor nem személyes hiúság kielégítése hozta életre az egyesületeket; nem az volt rugója az egyesületi köztevékenységnek, hanem a közös eszmékért hevülés, közös célokra törekvés. Ujabb meg ujabb kísérleteket tesznek, hogy régi szellemet ébresztgessék. Hiába a legjobb igyekezet is. Mi ifjabbak elfásultunk. Nincsen érzékünk közös célokért való egyesülésre. Saját önző céljaink kielégetését keressük, hajbászszuk.

Az „Eötvös-alap“ 25 év előtti alkotás; a székes-fővárosi „segélyegylet“ is, bár ez utóbbi ujabb időben izmosodott meg.

Az ujabb alkotások közül a *Kaszinó* az annak kebelében keletkezett „*Szamaritánus-alap*“, ha egyszer teljes életerőhöz juthatnak és ha a tervbe vett „koronabank“ is életet nyerhet, tanúságot tesznek a mellett, hogy alkalmas eszméssel még lehet a tanitóságot kisebb területen tömöríteni.

A „Tanitók Háza“ már egy év óta áldásos működést teljesít. A jelentkezők nagy száma mutatja, hogy szükség volt rá. Nekünk megalakotása felett mégsem teljes az örömünk. Örülünk annak, hogy számos ifju szerető otthont talál falai között. Elszomorít az a körülmény, hogy az a ház nem a mi filléreinkből épült fel.

Meg vagyunk győződve, hogy az alkotók a tanitók önerejére számítottak a tervezés alkalmával; de mikor látták, hogy most nehéz az összes tanitóságot tömöríteni, nem biztak abban, hogy az ifjabb nemzedék az ő eszméjüket megvalósíthatja. A kétségükben segítőkéz után néztek. A nemzet áldozatkészségével megalkották a „Tanitók Hazát“. Hogy megvan, jól van. Az alkotókat századok mulva is áldani fogja az utókor. De minket bármennyire is eltölt a ház megalakotói iránt való tisztelet, még sem hallgatjuk el, hogy mi ugy érezzük, mintha türelmetlen-

ségük megfosztotta volna a tanitóságot egy eszmétől, mely előbb vagy utóbb, de okvetlen képes lett volna a tanitóságot tömöríteni s így alkalmat adni arra, hogy megmutassa az ő erejét.*)

Az eszme testet öltött, az alkalom elmúlt. A tanitóságnak azonban szüksége van arra, hogy erejét megmutassa, mert csak akkor lesz hatalma, ha erejét látják. Új eszmét kell keresni, mely alkalmas legyen a tanitóságot egyesíteni közös cselekvésre. Nem kell sokká fáradnunk. A „Kaszinó“ által tervbe vett *koronabank* alkalmas eszme. Ez szintén, a tanitóság önerejére számít, a tanitóság javát van hivatva előmozdítani. És szolgálni is fogja a nemes czélt teljes mértékben, ha a tanitóság megérti és átérzi a közmondást: „Segíts magadon, az Isten is megsegít“.

Dr. Verédy Károly, kinek fáradhatatlan munkássága a „Segélyegyesület“ vagyonát megkétszerezte, ki a kaszinó kebelében a „Szamariánus alap“-nak rövid időn 10.000-nyi vagyont szerzett, vetette fel az eszmét. Neki ezekben szerencsés keze van. A sikerben való erős hite meggyőzi a hitetleneket. A *koronabanknak*, mint szövetkezetnek megalapítása oly eszme, melynek megvalósításán válllvetve kell dolgoznunk. Az eszme alkalmas arra, hogy a tanitóság erejének próbaköve legyen. Nem kerül anyagi áldozatba sem, sőt mindenki jelentékeny anyagi hasznot remélhet belőle. Még csak tagsági díjba sem kerül.

Arról van szó, hogy a tanitóság anyagilag függetlenné tegye magát, tegye saját erejéből. Az anyagi függetlenség eredménye lesz az erkölcsi függetlenség. Ebben a kettőben együttvéve van az erő, a hatalom. Ha a haza 28 ezer néptanítója anyagilag és erkölcsileg független; akkor az erő és hatalom. Mig erre a függetlenségre nem jut; mig minden munkájához, minden eszméjének megvalósításához önmagán kívül keresi a segítőkezet, addig gyenge és tehetetlen, legyenek bár 100.000-en is.

Miért legyünk gyengék és tehetetlenek, mikor lehetünk erősek, csak akarnunk kell. Legyen akaratunk, hogy erősek legyünk.)

Mester.

Foltok.

Mikor oly sok hibás, a nyelvtörvényei és szelleme ellen vétő írást olvasunk, önkéntelenül is tudakoljuk, hogy miért van ez, hiszen az elemi s a középiskolák folyvást nyelvtant tanítanak, kimerítve minden logikai s pszichológiai támogatást. Igaz, nagy munka kell hozzá, hogy valaki hibátlanul tudjon írni. Mondhatjuk, hogy szép tudása van annak, aki nyelvtörvényeink tiszta birtokában van. De tagadom, hogy helyesírásunk elsajátítása olyan szörnyen nehéz. Tudjuk, hogy a betű öl, de a szellem megelevenít, csak az utakat kell tudni, hogy miként.

Hány millió ember halt meg, a ki sem félkegyelmű, sem hülye nem volt, az írás és olvasás hiányával; sőt igazi genie is voltak közöttük. No most már: miért volt ez úgy? Rövid a felelet: mert tud-

*) Még mindig megmutathatja, mert az állam csak épületet adott, a fenn-tartás nagy és nemes gondja a tanitóságé.
A szerk.

jük, hogy ennek előtte a helyesírás elsajátításának mechanizmusa, kegyetlenül fárasztó és érthetetlen volt.

Ilyenformán vagyunk a hibátlan írás elsajátításával ma is, mert bizony sokan vannak, akik *iskolákat* jártak és nem tanultak meg helyesen írni. Vajjon okolhatjuk-e őket teljesen? Nem. A tanításban van a hiba; hangosan szóló bizonyíték e mellett az, hogy a hibásan írók többségben vannak.

A megfigyelők tudják, hogy nyelvünkben a szavak 70%, kiejtés szerint irandó, a többi meg származtatással. Ebből láthatjuk, hogy e tekintetben hatalmas előnyünk van, teszem azt az angol, német, francia vagy más nyelvek fölött. Nem kicsiny dolog ez, mert nyelvünk a helyesírás szempontjából felette áll a nyugateurópai nyelveknek. A szegény porosz vagy bajor fiúnak előbb le kell fordítani Goethét; ugyanígy van az olasz fiú Dantével. Pedig Goethe német, Dante meg olasz volt. Míg a mi iskolánkban még a palóc is érti Toldit. Én nem jártam ama nagy nemzetek között, biztosan nem is tudom, de sejtem, hogy azon nagy küzdelem mellett is, a mely nekik kijut az irodalmi nyelv elsajátításában: általában hibátlanabban írhatnak, mint mi fölemeltett előnyeink mellett.

Mindenesetre kiváló paedagógusainkra vár a föladat: előbbre vinni nyelvtanításunk ügyét.

Nemesak az elemi iskola hibás, hanem valamennyi, hogy társadalmunk csak úgy hemzseg a hibásan íróktól.

Nem csodálatos, ha azt mondom, hogy már németül tanulunk és magyarul még nem tudunk. Avagy tán készítjük a talajt a germán hegemóniának? A nyelv érzeke még nem is fejlődött ki sok gyermeknek, honi nyelvünkben már nyomoritják, otthon több eleven, az iskolában meg még hozzá több holt nyelvvél. Lehet, tán nincs egészen igazam, de azt merem állítani, hogy hazánknak több hasznot hozna, ha sok hibásan író polgára, a helyett, hogy nyomorgott eleven és holt nyelvek tanulásával az iskolában jobban tudná a sajátunkét, a melyben élünk. Az iskolákra nagy föladat vár, e tekintetben a melyet számon fog kérni a társadalom.

Havas Mihály.

A tanítók tanulmány-utazása.

A tanítók tanulmány-utazása kiegészítése az elméleti készütségnek. Tudjuk ezt mindnyájan és érezzük az utazgatás hiányát; mert nincs hozzá anyagi erőnk. Ez ügyben többször fordultunk már a keresk. miniszterhez; de mindez ideig eredmény nélkül. A kedvezményes jegy váltására jogosító igazolványt a tanítószágnak csak egy töredéke élvezi. Ujabban a „Heves megyei ált. Tanító-egyesület“ karolta fel az ügyet s a közokt. miniszterhez intézett emlékiratában tüzetesen megokolja a kedvezmény szükséges és a népoktatásügyre szerfelett hasznos voltát. A tartalmas emlékiratból közöljük a következő általános érdekű részleteket:

A földrajz értelmi, ismeretterjesztő tekintetből is úgy tanítható legközvetlenebbül, legeredményesebben, ha a tanító maga is közvetlenül

ismeri a vidéket, az országrészt, a melyet meg akar ismertetni. Az a melegség pedig, mely vonz, lelkesít, elragad, csak annak tanításán huzódhatik keresztül, a ki *ismert* dolgokat akar tanítványával megismertetni s megszerettetni. Az „Ars non habet osorem, nisi ignorantem“ igazsága a természet remekeire is kiterjed s ha nem gyűlölünk, de szeretni sem tudunk semmit, a mit nem ismerünk, mert hiszen nem ismert javak nélkül ellenni nem fáj, — mint azt Perikles, a nagy görög állambölcs is mondja Athenae dicsőségéről mondott beszédében. S lehet e jobb, használhatóbb ismeret, mint az, melyet közvetlen tapasztalásból merítettünk? Csak a tapasztalásból fakadó élénk, lelkes tanítás fog birni növendékeinkre azzal a lebilincselő hatással, mely kifelé, gravitáló szándékaikat ellensúlyozni s őket későbbi korokban is a házához való ragaszkodásra birni képes. A ki maga is csak könyvből tanulta ismerni hazáját, az ilyen tanításra képtelen, még az esetben is, ha minden e tárgyra vonatkozó könyvet átolvasna, mert a holt betű soha sem lehet reánk nézve oly felemelő hatással, mint maga az eleven változatos élet. De ezek a szakbavágó, igazán jó könyvek is oly magas áruak, hogy a szerényen javadalmazott néptanító nehezebben juthat hozzájuk, mint magukhoz a tanítandó helyekhez. Azért oly érzékeny baj a földrajznak, a hazafias jellemfejlesztés ezen hathatós eszközének használhatatlansága.

A földrajzot bátorkodtunk legelőbb említeni, mert a földrajz azon ismeretág, mely holt betű szerint tanulva a legunalmasabb és inkább gyűlöletet képes felkelteni tárgya iránt, mint szeretetet, de gazdag tapasztalattal kibővitve a legélénkebb, a legszebben beszélő tudomány és mert belőle indul ki a czélunkhoz vezető legtöbb más eszköz is.

A földrajzi helyekhez kapcsolódnak a történelmi események s ezekhez azon nagyok emléke, kikre czélunk érdekében legjobban kell felhivnunk a fiatal hazafiak figyelmét. Mennyire másképen tehetjük meg azt, mily más érzések közt beszéljük el Hunyadi hadjáratait, ha ismerjük a helyet, hol csatára gyűjté daliáit; Rákóczit, ha láttuk diadalmas harczainak színterét! A földrajzi helyekhez kötjük a népek ismeretét, a kedves, hazafias népdalokat és játékokat. És nincs az a szép leírás, hü kép, mely oly élethűen mutatná be a csiki székeleyt, a hortobágyi csikóst, mintha magunk, — bár csak rövid ideig is — figyeljük meg életét. Leírás után üresség a játék, mert nem adhatjuk meg neki azokat a jellemző vonásokat, melyek csak vig legények, mulató leányok mozgólataiból leshetők el. — A saját tapasztalásunk lehet csak alapja a természettudományi s gazdasági ismereteink helyes kibővítésének s a hazaszeretet terjesztésének szolgálatába való hajtásának is.

Mindezekből következik, hogy ha a reánk váró feladatokat sikeresen akarjuk megoldani, az utazást, mint a mely tanítja és oktatja az embert, műveli lelkét, élesíti megfigyelő tehetségét, fejleszti ítélőképességét s általában gyarapítja tudását és ismereteit, úgy a magunk művelése, mint a nevelés és tanítás eredményének fokozása érdekében programmunkba kell vennünk.

Mit mondanak mások ?

A női kézimunka tanítás eredményesebbé tételével foglalkozik a „Beregmegyei Tanügy.“ Nem tartja helyesnek, hogy már az első osztályban a szánalmat keltő és lélekölő kötéssel kedvetlenítik el a leánygyermeket a kézimunkától. Véleménye szerint a kézimunka tanítását az óvodában megkezdett papírfűzés- és fonással s pontozott papíron színes kivarrással kellene, kezdeni illetve folytatni, hogy a gyermek ujjai ügyesedjenek, izlése és munkakedve fokozódjék. Hasznos dolog, ha a gyermek látni fogja, hogy nem fáradt hiába, mert valami csekélyebb munkával pl. portöröltartó, lámpatárcza és más efféle munkával siet haza az iskolából. Igaz, hogy a tanítónőnek ez sem kerül kevesebb fáradságába, de erre nem is lehetünk tekintettel, de megvan legalább az erkölcsi haszon: a k. m. iránti kedv felkeltése. Szükséges továbbá, hogy az illető munkatanítónő rendelkezésére álljon egy bizonyos pénzösszeg, melyen a szegény nőv. számára szükséges anyag beszerezhető volna, mert ezt illetőleg is sok nehézséggel küzdünk. Ezért szükséges ezt figyelembe venni és oda-hatni, hogy a szegény gyermekek számára a munkaanyag az ilyen összegből legyen beszerezve. Az így készített munka aztán részben, vagy egészben adassék el, vagy lutriáztassék ki, és a befolyt összeg legyen azon növendéké, ki a munkát készítette. Esetleg ebből fedezhetőek volnának iskolai kiadásai. Ez is ösztönözné a gyermeket nagyobb tevékenységre, látva, hogy ő már pénzt keres, tehát nem egészen haszontalanul tölti idejét. Nálunk a k. m. tanítás csak úgy lesz eredményes, ha ezen lányokra nézve fontos tárgyat, mely a vallástanítás után az első helyet kell, hogy elfoglalja, egy külön szaktanítónő tanítsa! „Imádkozatok és dolgozzatok“ mondja a szentírás. Hadd tanuljanak meg jól imádkozni és dolgozni, mert mindakettőre nagy szüksége van a nőnek. Imádkozni, hogy megnyugvást találjon az élet igazságtalanságaival szemben és legyen energiája ezek elviselésére, dolgozni, hogy az életben ne legyen kénytelen másokra szorítani és hogy a jóknak, jellemes, nemes gondolkozóknak tiszteletét kiérdemelje.

Két emléktáblát lepleztek le néhai Steinbach Antal torontálmegyei tanfelügyelő emlékezetére. Mint a „Délvidéki Tanügy“ nyomán értesülünk, az egyik emléktáblát a nagy-kikindai róm. kath. iskolaépületben helyezték el, a másikat pedig Rónay Czeccilia urnő a kis-zombori óvodában létesítette. Steinbach ugyanis utolsó hivatalos funkcióját a kis-zombori óvoda felszentelésének ünnepélyén teljesítette, a honnan megbetegedve érkezett haza és nemsokára meghalt. A délvidéki tanítószög közérzúlete és a nemeslelkű urnő cselekedete méltó a megboldogult példás életéhez és soha el nem muló emlékéhez.

Egy kritizáló megjegyzést fűz a „Tanítók Lapja“, mint az ev. ref. tanítók orsz. egy. hiv. közlönye az „Országos Bizottság“ ez idei közgyűléséhez. És ez az, hogy az igazgató tanács tagjainak megválasztásánál nem járt el minden tekintetben oly helyesen és tapintatosan a kandidáló bizottság és ennek nyomán a közgyűlés, mint azt méltán megvárni lehetett. Az igazgató-tanácsnak ujonnan megválasztott vidéki tagjai ugyanis lehetnek mind igen jeles és érdekhű tanítók és tanárok; de — fájjalommal kell konstatálnunk — nem látunk közöttük egyet sem a

mieinkből. Pedig, ha már egyébert nem, legalább figyelemből, talán be lehetett volna oda választani az Országos református tanító-egyesület elnökét és még valamelyik másik illustis tagját is, a magyarországi összes tanítóság nagy organizmusa ezen fontos szervének. Ám mi ez alkalommal ezen eljárást hajlandók vagyunk a pusztá véletlennek be tudni s abban semmiféle megengedhetetlen irányzatosságot nem keresünk s nem is látunk. Jövőre azonban mulhatatlanul szükségesnek jelezzük már előre is a csorba kiköszörülését.

Dobos János.

IRODALOM.

Emlékkönyv. Az állami tanítók országos egyesülete Halász Ferencz ministeri osztálytanácsos tanügyi működésének 30-ik évfordulója, valamint valóságos osztálytanácsossá történt előléptetése alkalmából „Emlékkönyv“ czim alatt egy tizenegy ivre terjedő munkát adott ki, melynek szerkesztő Kozma László egyesületi elnök és Szentgyörgyi Lajos egyesületi főtitkár. Rövid tartalma: „Ajánlás“, „Halász Ferencz élete“, „Emléksorok“, „Zárszó“. A könyv ára egy korona s megrendelhető Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) könyvkereskedésében Budapesten (Andrássy-ut 21). 1 k. 20 fill. beküldése esetén a kiadóhivatal portómentesen azonnal küldi.

Budapest székes-fővárosi utmutató jelent meg legközelebb a Lampel (Wodianer) czég kiadásában. Az utmutató igen szépen van illusztrálva. A hozzája csatolt szép kivitelű térképen a közlekedési vonalak (színes) piros nyomással vannak feltüntetve. Az utmutatót nemcsak hasznavehetősége, de olcsósága is ajánlja. — Ára csak 40 fillér.

Sirisaka Andor. „*Anyósok Könyve.*“ Most nevezett szerzőkiadás arról értesíti lapunk utján t. olvasóinkat, hogy e humorisztikus, illusztrált művéből még vannak eladásra váró példányai. Egy füzött könyv ára 2 korona, diszpéldány 4 korona. Megrendelési czim: *Sirisaka Andor*, Bogdása (Baranyamegye). A kik néhány olcsó vig órát óhajtanak ebben a szomorú világban, vegyék meg e művet.

VEGYESEK.

— **Diszoklevel Péterfynek.** A. M. Tanítók Országos Bizottsága f. hó 9-én d. e. adta át Péterfy Sándornak, első tiszteletbeli tagjának a diszoklevelet a Tanítók Házának tanácskozó-termében. Az Orsz. Bizottság igazgató-tanácsának élén és nevében Lakits Vendel elnök üdvözölte Péterfyt, az Orsz. Biz. első tiszteletbeli tagját. Péterfy meghatottan válaszolt s hálás köszönetet mondott úgy fővárosi, mint vidéki kartársainak, a kik őt munkájában támogatták.

— **Áthelyezés.** Láng Mihályt, hazai népoktatásügyünk kitűnő munkását a közökt. Eperjesről Lévára helyezte át hasonló t. képző-int. igazgató-minőségben. Meg vagyunk róla győződve, hogy Láng épp olyan tényezője lesz Barsban a népnevelésnek, a minő Sárosban volt.

— **Tanítók kegyelete.** A II. ker. Szt.-Annáról cz. templomban f. hó 13-án ünnepélyes gyászisteni tiszteletet tartottak megboldogult Könyves Károly, volt székes-főv. igazgató-tanító lelki üdvéért, a melyen részt vettek az elhunyt tanítótestületének tagjai, Kóncssek Lajos vez. tan. vezetése mellett, továbbá a vizi-

városi tanító-testületek csaknem teljes számmal, valamint az iskolaszék képviselői és a vízivárosi elemi iskolák növendékei, ugyszintén az I. ker. Attila-u. iskola tanító-testülete. A megboldogult 39 éven át állott a székes-főváros szolgálatában, egyike volt a legrégebb igazgatóknak és szívóságával s nemes egyszerűségével nemcsak előjáróinak tiszteletét, de kartársainak becsületét és nagy számú növendékeinek igaz szeretetét bírta, amíg csak élt. Benne az igazi lelkes tanító egyik valóságos mintaképe szállt sirba. Áldás emlékére!

— Az Eötvös-alap ülése. Az E. a. orsz. tanító segélyegyesület gyűjtő- és kezelő-bizottsága f. hó 9-én látogatott ülést tartott Lakits Vendel elnöklete alatt. Az ülés folyó ügyeknek volt szentelve. A tanítók Háza javára ujabban több gyáros, kereskedő és iparos tett ajánlatot. A gyűjtő- és kezelő-bizottság ez ajánlatok meg-bírlására a tisztikarból és öt tagból álló külön bizottságot küldött ki, melynek általában az lesz a feladata, hogy új segédforrások megnyitására gondoskodjék. Ama megyék általános tanítóegyesületeihez, a hol fogyasztási szövetkezetek van-nak, azzal a kéréssel fognak járulni, hogy keressék meg e szövetkezeteket a Tanítók Háza gyufája bevezetésére, az ország tanítószágát pedig, a mely csak egy kis töredékében (28.000 tanító közül 2500) támogatja az Eötvös-alapot, újra föl fogják szólítani, hogy lépjenek be az Eötvös-alap évdíjas tagjai közé. Általában ennek a bizottságnak feladata lesz, hogy a legszélesebb körökben felkeltse az érdeklődést az Eötvös-alap és a Tanítók Háza iránt Józsa Mihály gondnok be-jelentette, hogy a Tanítók Házában f. hó 8-án volt az első reggeli és vacsora s hogy a fölvet 61 ifju közül e napig 52-en érkeztek meg. Péterfy Sándor jelen-tette, hogy a szabad asztalok ügyében eljár s reméli, hogy módjában lesz úgy, mint tavaly, ismét 112 ifju ebéd-ellátásáról gondoskodni.

— Az ág. ev. kerületi gyűlésén nagy feltűnést keltett, sérelmi beszédet mondott Zsilinszky Mihály felügyelő. Egyházi ügyek mellett a gyűlésen is-kolaiak is tárgyaltattak. Az iskolaszéki bizottság jelentést tett arról, hogy a tu-róczy és zólyomi kerületekben oly tanítók vannak megbízva a tanítással, akik még oklevéllel sem bírnak. Marhács Márton túróczy esperes és Schvehla Gusztáv a rossz viszonyokkal indokolják ezen állapotokat. Petrovics eldádó jelenti, hogy a szerémi kerület az iskolai jelentéseket mindez ideig be nem kül-dötte. Abafy szerémi esperes válaszában azt mondja, hogy az egyházkerület erre vonatkozó fölhívását későn vette kézhez. Dr. Zsilinszky Endre a más fele-kezeti népiskolába járó gyerekek vallási ellenőrzésére hívja sürgősen föl a gyűlés figyelmét. Szabórényi Lajos a pusztai gyermekek részére föllátható otthon ügyében szólalt föl.

— Uj lap. Haskl N. Lajos tanár, ismert nevü zeneirő „Zenevilág“ czim alatt uj heti lapot indított. Az 1. szám élénken, változatosan és külsőleg is tet-szetősen van össze, illetőleg kiállítva. Célja a lapnak éber figyelemmel kísérni a magyar és külföldi zenét és pedig oly módon, hogy ez a figyelemmel kísérés ne csak a közvetlenül érdekelteket, hanem a nagy közönséget is érdekjelje. Ebben az első számban a többek között a néphangversenyek életrevaló eszméjét is fel-veti. Ehhez a nagyjelentőségü kérdéshez mi is hozzászólunk. A »Zenevilág« (heti-lap) előfizetési ára egész évre 8 korona, 1/4 évre 4, 1/4 évre 2 korona. Zenész és a zene iránt érdeklődő kartársainknak melegen ajánljuk a derék uj szülöttet.

TARTALOM.

A Tanító-testület. — Budapest népoktatása a mult tanévben. — A gyenge szellemi tehetségü iskolája. — Magyar slőjd, svéd slőjd. — Függetlenség. — Foltok. — A tanítók tanulmány-utazása. — Mit mondanak mások. — Irodalom. — Vegyesek.

Laptulajdonos: A Népmvelők Budapesti Egyesülete
Kiadó: „Hunnia“-nyomda, Budapest VI., Teréz-körút 3.

„Hunnia“ könyvnyomda, Budapest, Teréz-körút 3.